

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН СОТУ

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2018-жылдын 07-декабры

Минск шаары

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Чоң коллегиясы төмөнкүдөй курамда:

Төрагалык кылуучу баяндамачы-судья Ж.Н. Баишев,
судьялар А.М. Ажибраимова, Э.В. Айриян, Д.Г. Колос, Т.Н. Нешатаева,
В.Х. Сейтимова, Г.А. Скрипкина, А.Э. Туманян, А.А. Федорцов, К.Л. Чайка
сот жыйналышынын катчысы А.Ю. Захаровдун катышуусунда
иштин материалдарын иликтеп чыгып, баяндамачы-судьяны угуп,
Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун 46, 47, 50, 68, 69,
73, 96, 98-пункттарын, Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун
Регламентинин 72, 85-беренелерин жетекчиликке алып,

Евразия экономикалык комиссиясынын арызы боюнча 2014-жылдын
29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги жөнүндө келишимдин
жоболоруна түшүндүрмө берүү жөнүндө төмөнкүдөй консультативдик
корутунду берет.

I. Арыз ээсинин маселеси

Евразия экономикалык комиссиясы (мындан ары – арыз ээси,
Комиссия) 2014-жылдын 29-майындагы Евразия экономикалык бирлиги
жөнүндө келишимдин (мындан ары – Келишим) жоболоруна түшүндүрмө
берүү жөнүндө арызы менен Евразия экономикалык бирлигинин Сотуна
кайрылган.

Арыз ээси Келишимдин 1-беренесинде Евразия экономикалык
бирлигинин (мындан ары – Бирлик) алкагында жумушчу күчтүн эркин жүрүү
принциби бекитилгендигин көрсөткөн.

Андан тышкары, Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна ылайык
мүчө мамлекеттер Келишимде белгиленген чектөөлөрдү кошпогондо,
улуттук эмгек рыногун коргоо максатында алардын мыйзамдарында жана
мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү ишке ашыруучу эмгекке, ишинин
түрүнө жана жүргөн аймагына карата улуттук коопсуздукту (анын ичинде
стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарында) жана
коомдук тартипти камсыз кылуу максатында мүчө мамлекеттердин
мыйзамдарында белгиленген чектөөлөрдү аныктабайт жана колдонбойт.

Комиссияга Армения Республикасынын вице-премьер-министринин, эл аралык экономикалык интеграциялоо жана реформалар министринин 2016-жылдын 21-июнундагы Армения Республикасынын кесипкөй спортсмен-жарандары Россия Федерациясынын кесиптик спорттук клубдарында иштеп жаткан мезгилде алардын укуктарынын бузулушу жөнүндө кайрылуусу келип түшкөн.

Кайрылуунун негизинде арыз ээси тарабынан мүчө мамлекеттердин жарандары болуп эсептелген кесипкөй спортсмендерди улуттук эмгек рыногун коргоо боюнча чектөөлөрдү колдонбостон ишке тартуу бөлүгүндө Бирликтин ички рыногун иштетүүнүн алкагында мүчө мамлекеттердин милдеттенмелерди аткарышына мониторинг жана контроль жүргүзгөн.

Мониторингдин жыйынтыгы боюнча мүчө мамлекеттерде мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендердин иши чектелгендиги аныкталган. Мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында кесипкөй спортсмендердин жарандыгына жараша алардын спорттук иш-чараларга катышуусу боюнча сандык чектөөлөр камтылган, алар мүчө мамлекеттердин жарандарына да жайылтылат.

Комиссиянын Коллегиясынын 2017-жылдын 11-майындагы № 47 “Евразия экономикалык бирлигинин ички рыногун иштетүүнүн алкагында Евразия экономикалык бирлигине мүчө мамлекеттердин милдеттенмелерди аткарышы жөнүндө” чечими менен (мындан ары – № 47 чечим) мүчө мамлекеттерге ишке орношкон мамлекеттин дене тарбия-спорттук уюмдарында (дене тарбия жана спорт уюмдарында) башка мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендер ишке ашыруучу эмгекке карата Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктун аткаруу зарылдыгы жөнүндө билдирилген.

№ 47 чечимдин 2-пунктун аткаруу максатында мүчө мамлекеттердин өкмөттөрү мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендер ишке ашыруучу эмгекке карата чектөөлөрдү жоюуга багытталган кабыл алынган чаралар тууралуу Комиссияга маалымдашкан.

Ошону менен катар, Россия Федерациясынын пикири боюнча Спорт министрлигинин мыйзам, ошондой эле мыйзам алдындагы актыларында каралган кошумча талаптар Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна ылайык улуттук эмгек рыногун коргоо максатында белгиленүүчү жана колдонулуучу чектөөлөр болуп саналбайт, алар Россия Федерациясынын кесипкөй спорт чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатын ишке ашыруу максаты болуп саналат жана спортсмендерди даярдоо үчүн шарттарды түзүүгө багытталган.

Арыз ээси мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендердин иш жүргүзүүсү жана улуттук спорттук иш-чараларга

катышуу боюнча сандык чектөөлөрдү белгилөө мүмкүндүгү жөнүндө Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна түшүнүк берүү жана колдонуу боюнча мүчө мамлекеттер түрдүү позицияда турат деп эсептейт. Комиссия мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендер үчүнчү өлкөлөрдө келген спортсмендердин укуктук статусунан иш жүзүндө айырмаланбай тургандыгын белгилейт.

Мындай мамиле кылуу арыз ээсинин пикири боюнча Бирликтин алкагында жумушчу күчтүн эркин жүрүүсүн жана улуттук эмгек рыногун коргоо боюнча чектөөлөрдү колдонбоону караган Келишимдин жоболоруна толук көлөмдө шайкеш келбейт.

Ушуга байланыштуу Комиссия Соттон мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендердин иш жүргүзүүсү жана улуттук мыйзамда иш жүргүзүүдө ушул категориядагы адамдарга сандык чектөөлөрдү белгилөө мүмкүндүгү боюнча Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунун колдонулушун түшүндүрүп берүүнү суранат.

II. Соттогу жол-жобо

Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Статутунун (Келишимге № 2 тиркеме; мындан ары – Соттун Статуту) 68-пунктуна ылайык түшүндүрмө берүү жөнүндө иштерди кароо тартиби Жогорку Евразия экономикалык кеңешинин 2014-жылдын 23-декабрындагы № 101 чечими менен бекитилген Евразия экономикалык бирлигинин Сотунун Регламенти (мындан ары – Соттун Регламенти) менен аныкталат.

Соттун Статутунун 73-пунктунда Сот Соттун Чоң коллегиясынын жыйналышында түшүндүрмө берүү жөнүндө иштерди карай тургандыгы белгиленген.

Соттун Регламентинин 75-беренесинин тартибинде кароого иштерди даярдоонун алкагында суроо-талаптар жөнөтүлүп жана Армения Республикасынын Сот департаментинин, Беларусь Республикасынын Жогорку сотунун, Казакстан Республикасынын Жогорку сотунун, Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун, Россия Федерациясынын Жогорку сотунун, Россия Федерациясынын Конституциялык сотунун Катчылыгынын, Беларусь Республикасынын Юстиция министрлигинин, Казакстан Республикасынын Юстиция министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин, Россия Федерациясынын Юстиция министрлигинин, Армения Республикасынын Спорт жана жаштардын иштери боюнча министрлигинин, Беларусь Республикасынын Спорт жана туризм министрлигинин, Казакстан Республикасынын Маданият жана спорт министрлигинин, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Жаштар иштери, дене тарбия жана спорт боюнча мамлекеттик агенттигинин, Россия

Федерациясынын Спорт министрлигинин, Беларусь мамлекеттик университетинин, Казакстан Республикасынын Мыйзам чыгаруу институтунун, Россия Федерациясынын Өкмөтүнө караштуу Мыйзам чыгаруу жана салыштырма укук таануу институтунун, Казань (Приволжск) федералдык университетинин, Казакстан менеджмент, экономика жана божомолдоо институтунун, О.Е. Кутафин атындагы Москва мамлекеттик юридикалык университетинин, Новосибирск мамлекеттик университетинин жооптору алынган.

Соттун суроо-талабы боюнча Комиссия иш боюнча кошумча материалдарды берди.

III. Соттун тыянактары

Соттун Статутунун 50-пунктун жетекчиликке алып, Соттун Чоң коллегиясы 1969-жылдын 23-майындагы Эл аралык келишимдердин укуктары жөнүндө Вена конвенциясынын (мындан ары – Вена конвенциясы) 31-беренесинин 1-пунктунун жоболорун эске алуу менен эл аралык укуктун жалпыга таанылган принциптеринин жана ченемдеринин негизинде Келишимдин жоболорунун ортосундагы системалык өз ара байланыштарда ал жоболорго түшүндүрмө берет, ага ылайык келишимге адаттагы мааниге шайкеш түрдө ак ниеттүүлүк менен түшүнүк берилиши керек, ал маанини алардын контекстинде, ошондой эле келишимдин объектисинин жана максаттарынын өңүтүндө келишимдин терминдерине берүү зарыл.

1. Келишимдин 1-беренесинин 1-пунктуна ылайык Бирликтин алкагында товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана жумушчу күчтүн эркин жүрүүсү, Бирликтин алкагында Келишимде жана эл аралык келишимдерде аныкталган экономиканын тармактарында координацияланган, макулдашылган же бирдиктүү саясат жүргүзүү камсыз кылынат.

Келишимдин 2-беренесине ылайык “жалпы (бирдиктүү) рынок” – Бирликтин алкагындагы экономикалык мамилелердин жыйындысы, анда товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана жумушчу күчтүн эркин жүрүшү камсыз кылынат.

Келишимдин 4-беренесинде Бирликтин негизги максаттарынын бири катары Бирликтин алкагында товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун түзүүгө умтулуу бекитилген.

Келишимдин 28-беренесинин 1 жана 2-пункттарында Бирлик Келишимдин жоболоруна ылайык ички рыноктун иштешин камсыз кылуу боюнча чараларды көрөт. Ички рынок экономикалык мейкиндикти камтыйт, анда Келишимдин жоболоруна ылайык товарлардын, адамдардын, кызмат

көрсөтүүлөрдүн жана капиталдардын эркин жүрүшү камсыз кылынат деп белгиленген.

Келишимдин аталган ченемдерине системалуу түрдө түшүнүк берүү адамдардын эркин жүрүүсү ички рынокту иштетүү элементтеринин бири болуп саналат деген тыянак чыгарууга мүмкүндүк берет.

Келишимдин түзүмүнөн көрүнүп тургандай, “Эмгек миграциясы” деген XXVI бөлүм Келишимдин “Бирдиктүү экономикалык мейкиндик” деген үчүнчү бөлүгүнө киргизилген.

Келишимдин ушул бөлүмүнүн 96-беренесине ылайык мүчө мамлекеттер Бирликтин алкагында эмгек миграциясын жөнгө салуу чөйрөсүндө саясатты макулдашуу, ошондой эле мүчө мамлекеттерде иш жүргүзүү үчүн мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүн уюштуруп топтоого жана ишке тартууга көмөк көрсөтүү боюнча кызматташтыкты ишке ашырышат.

2. Кесипкөй спорт чөйрөсүндөгү ишти жөнгө салуу үчүн мамлекеттик укуктук жөнгө салуу менен дене тарбия жана спорт уюмдарынын өз алдынча жөнгө салуусунун айкалышуусу мүнөздүү. Мында мүчө мамлекеттер дене тарбия жана спорт уюмдары үчүн кесипкөй спортсмендердин эмгегин жөнгө салуу чектерин белгилейт, аларды укуктук алкактар менен чектейт жана улуттук соттордо кесиптик спорт чөйрөсүндөгү эмгек талаш-тартыштарын чечүүгө мүмкүндүк берет.

Келишимдин 97-беренесинин 1-пунктунда мүчө мамлекеттердин жумуш берүүчүлөрү жана (же) иштердин (кызмат көрсөтүүлөрдүн) тапшырыкчылары улуттук эмгек рыногун коргоо боюнча чектөөлөрдү эске албастан мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүн иш жүргүзүүгө тартууга укуктуу экендиги белгиленген. Мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнө ишке орношкон мамлекетте иш жүргүзүүгө уруксат алуу талап кылынбайт.

Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна ылайык мүчө мамлекеттер Келишимде белгиленген чектөөлөрдү кошпогондо, улуттук эмгек рыногун коргоо максатында алардын мыйзамдарында жана мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү ишке ашыруучу эмгекке, ишинин түрүнө жана жүргөн аймагына карата улуттук коопсуздукту (анын ичинде стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарында) жана коомдук тартипти камсыз кылуу максатында мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында белгиленген чектөөлөрдү аныктабайт жана колдонбойт.

Келишимдин 97-беренесинин 1 жана 2-пункттарын өз ара байланыштырып окуу анда камтылган укуктук ченемдер Бирликке мүчө мамлекеттерге, жумуш берүүчүлөргө, иштердин (кызмат көрсөтүүлөрдүн)

тапшырыкчыларына жана мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнө даректелгендигин айгинелеп турат.

Келишимдин 97-беренесинин 1-пунктунун биринчи сүйлөмү жумуш берүүчүнүн жана иштердин (кызмат көрсөтүүлөрдүн) тапшырыкчыларынын улуттук эмгек рыногун коргоо боюнча чектөөлөрдү эске албастан мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүн иш жүргүзүүгө тартууга укугун белгилейт.

Келишимдин 97-беренесинин 1-пунктунун экинчи сүйлөмүн айкындоо мүчө мамлекеттер мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнөн иш жүргүзүүгө уруксат алышын талап кылууга укугу жоктугун айтып турат.

Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунун мазмуну боюнча мүчө мамлекеттер улуттук эмгек рыногун коргоо максатында чектөөлөрдү белгилебөө, эгерде мындай чектөөлөр белгиленсе аларды мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнө карата колдонбоо милдетин өздөрүнө алышкан, буга улуттук коопсуздукту жана коомдук тартипти камсыз кылуу максатында Келишим жана мүчө мамлекеттердин мыйзамдары менен белгиленген чектөөлөр кирбейт.

Келишимдин 97-беренесинин 1 жана 2-пункттарына системалуу түшүнүк берсек мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнө карата улуттук эмгек рыногун коргоо максатында белгиленген чектөөлөр (лимиттер, квоталар) колдонулбайт.

Келишимдин 97-беренесинин 1 жана 2-пункттарында жумуш берүүчүлөргө, иштердин (кызмат көрсөтүүлөрдүн) тапшырыкчыларына жана мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнө укук берилет, ошондой эле жетиштүү түрдө так жана ачык-айкын болуп саналат, улуттук мыйзамдарга имплементациялоону талап кылбайт деп баяндалган факт аларда тикелей таасир этүү жана түздөн-түз колдонуу касиеттери бар экендигин белгилөөгө мүмкүндүк берет.

3. Соттун Чоң коллегиясы арыз ээси койгон суроого жооп берүү үчүн кесипкөй спортсмендердин иши эмгек ишмердүүлүгү деген түшүнүккө шайкеш келе тургандыгын же келбей тургандыгын аныктоо керек деп эсептейт.

Келишимдин 96-беренесинин 5-пунктуна ылайык “мүчө мамлекеттин эмгектенүүчүсү” - мүчө мамлекеттин жараны болуп саналган, ишке орношкон мамлекеттин жараны болуп саналбаган жана ал жерде туруктуу жашабаган ошол мамлекеттин аймагында мыйзамдуу жүргөн жана мыйзамдуу негизде иш жүргүзүүчү адам.

“Эмгек ишмердүүлүгү” деп ишке орношкон мамлекеттин мыйзамдарына ылайык ушул мамлекеттин аймагында эмгек келишиминин

негизинде жүргүзүлүүчү иш же жарандык-укуктук келишимдин негизинде иштерди (кызмат көрсөтүүлөрдү) аткаруу боюнча иш түшүнүлөт.

Каралып жаткан маселеге карата баяндалгандарды эске алганда Бирликке мүчө болгон ар бир мамлекеттин мыйзамдарына ылайык кесипкөй спортсмендер ээ болгон абалга карабастан, алар Бирликтин укугунун мазмуну боюнча эмгектенүүчүлөр болуп саналат, Бирликтин алкагында бирдиктүү статуска ээ жана Келишимде берилген укуктарды жана мыйзамдуу кызыкчылыктарды колдонушат.

Мүчө мамлекеттин эмгектенүүчүсү төмөнкүдөй талаптарга жооп берүүгө тийиш:

- а) мүчө мамлекеттердин биринин жарандыгына ээ болуу;
- б) ишке орношкон мамлекеттин аймагында мыйзамдуу жүрүү;
- в) ишке орношкон мүчө мамлекеттин аймагында эмгек келишиминин же жарандык-укуктук келишимдин негизинде иштерди аткаруу же кызмат көрсөтүү боюнча иштерди мыйзамдуу негизде жүргүзүү;
- г) ишке орношкон мамлекеттин жараны болбоо;
- д) өзүнүн ишин жүргүзүү үчүн сый акы алуу.

Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдарынын жоболорунан улам кесипкөй спортсмендердин иши эмгек жана жарандык укуктун ченемдери, ошондой эле дене тарбия жана спорт боюнча эл аралык жана улуттук уюмдардын актылары менен жөнгө салынат.

Бирликке мүчө мамлекеттердин мыйзамдары эмгек келишиминин (Армения Республикасынын 2001-жылдын 10-июлундагы № 3Р- 196 “Дене тарбия жана спорт жөнүндө” Мыйзамынын 17-беренеси, Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 397-беренеси, Россия Федерациясынын Эмгек кодексинин 348.1-беренесинин 1-бөлүгү), жарандык-укуктун келишимдин (Казакстан Республикасынын 2014-жылдын 3-июлундагы № 228-V “Дене тарбия жана спорт жөнүндө” Мыйзамынын 18-беренесинин 1-пункту), эмгек же жарандык-укуктук келишимдеринин (Беларусь Республикасынын 2014-жылдын 4-январындагы № 125-3 “Дене тарбия жана спорт жөнүндө” Мыйзамынын 55-беренесинин 1-пункту) негизинде жумуш берүүчү (дене тарбия жана спорт уюму) менен жумушчунун (кесипкөй спортсмендин ортосундагы мамилелердин келип чыгуу мүмкүндүгүн белгилейт. Мында жумушчунун эмгек функциясы ал өзүнүн ишин кандай түрдөгү келишимдин негизинде жүргүзүп жаткандыгына карабастан белгилүү бир спорттун түрү боюнча спорттук мелдештерди даярдоодо жана аларга катышууда турат.

Жогоруда баяндалгандар бардык мүчө мамлекеттерде кесипкөй спортсмендердин иши эмгек ишмердүүлүгү деген түшүнүккө шайкеш келет

жана ага спортсмендин эмгек функциясын ишке ашырууга байланышкан бөлүгүндө Келишимдин 97-беренесинин 2-пункту колдонулат деген тыянакка келүүгө мүмкүндүк берет.

Кесипкөй спортсмендер жана дене тарбия жана спорт уюмдары мүчө мамлекеттерде эмгек жана жарандык-укуктук келишимдердин негизинде иштерин жүргүзүшөт, бул Келишимдин 96-беренесинин 5-пунктунун онунчу абзацына ылайык эмгек деген түшүнүккө шайкеш келет.

Жогоруда баяндалгандарды эске алып, Соттун Чоң коллегиясы Бирликтин укугунда көрсөтүлгөн шарттарды сактаган учурда кесипкөй спортсмендер мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнүн статусуна ээ болушат, ал эми алардын иши эмгек болуп саналат деген тыянак чыгарат.

4. Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна ылайык эмгек миграциясы чөйрөсүндө чектөөлөргө жол берилбейт, бирок улуттук коопсуздукту (анын ичинде стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарында) жана коомдук тартипти камсыз кылуу максатында гана Келишим жана мүчө мамлекеттердин мыйзамдары менен мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү ишке ашыруучу эмгекке, ишинин түрүнө жана жүргөн аймагына карата белгилениши мүмкүн.

Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунун мазмуну чектөөнүн үч түрүн белгилөөгө же колдонууга тыюу салынаары жөнүндө айтып турат.

Биринчиден, жүргүзүлүүчү ишке карата чектөөлөргө тыюу салынат. Бул мүчө мамлекеттин эмгектенүүчүсү менен жумуш берүүчүнүн/иштердин (кызмат көрсөтүүлөрдүн) тапшырыкчынын ортосунда эмгек же жарандык-укуктук мамилелер болгон учурда эмгек функциясын ишке ашыруу шарттарына тиешеси бар чектөөлөр, мисалга алсак, эмгектенүү шарттары, эмгек акы, мелдештерге чыгуу мүмкүндүгү боюнча.

Бул жоболор чектөөлөр белгиленбеген оюнчуларды жалдоого эмес, клубдун аларды расмий матчтардагы оюндарга чыгаруу мүмкүндүгүнө тиешелүү болгон фактысы мааниге ээ эмес. Мындай матчтарга катышуу кесипкөй оюнчунун ишинин негизги максаты болуп саналгандыктан, ушундай катышууну чектөөчү эреже да спортсмендин иш алууга укугун чектейт.

Экинчиден, тыюу салуу иштин түрүнө, башкача айтканда белгилүү бир кесипке жетүүгө салынуучу чектөөлөргө тиешелүү. Ушундай чектөөлөрдүн мисалы болуп тиешелүү мамлекеттин жарандарына белгилүү бир түрдөгү ишти резервдөө, жарандардын жана жаран эместердин катышына пропорционалдуу квоталарды белгилөө же болбосо белгилүү бир түрдөгү ишке жетүү үчүн жаран эместерге кошумча талаптарды коюу саналат.

Кесипкөй клубдарда чыгуучу кесипкөй спортсмендердин спорттук мелдештерге катышуу мүмкүндүгүн чектөөлөр ишке ашырылуучу эмгекте (эмгек функциясын ишке ашырууда) чектөөлөрдү билдирет. Мүчө мамлекеттердин мыйзамдарына талдоо жүргүзүү спорттук мелдештерге катышуу кесипкөй спортсмендин эмгек функциясын билдире тургандыгын көрсөттү. Бул чектөө чет өлкөлүк спортсмендердин эмгек рыногуна жетүүсү үчүн да кесепеттерди жаратат, себеби башка мүчө мамлекеттерден келген спортсмендер менен эмгек келишимдерин түзүүдө спорттук клубдар аларды көп жактырбай коюшу мүмкүн.

UnionroyalebelgedesassociesdefootballassociationandOthers v BosmanandOthers (Case C-415/93; далее - Bosman) жана IgorSimutenkov v MinisteriodeEducacion y CulturaandRealFederacionEspanoladeFutbol (Case C-265/03) иштери боюнча чечимдерде Европа бирлигинин Соту ушундай эле тыянакка келген.

Үчүнчүдөн, жүргөн аймакка карата чектөөлөргө тыюу салынат, башкача айтканда белгилүү бир аймакта милдеттүү түрдө жашоо менен шартталган ишке жетүү боюнча тоскоолдуктар болот. Мындай талаптар чектөө болуп саналат, анткени аларды тиешелүү мамлекеттин жарандарына билип туруп жасоо оңойго турат. Мындай талап өзүнүн калкына да чектөө болуп саналышы мүмкүн деген факт ушул тыянакка шек туудурбайт.

Ошентип Келишимдин ченеми Бирликке мүчө болгон башка мамлекеттердин жарандыгы бар жумушчулардын ушундай рынок агымына тыюу салуу (чектөө) максатын көздөгөн улуттук эмгек рыногун коргоо максатында мүчө мамлекетте белгиленүүчү же колдонулуучу ар кандай чектөөлөргө жайылтылат.

5. Келишимдин 97-беренесинин 2-пункту Келишим жана мүчө мамлекеттердин мыйзамы менен “улуттук коопсуздукту (анын ичинде стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарында) жана коомдук тартипти камсыз кылуу максатында” чектөөлөрдү белгилөөгө жол берет. Мамлекеттик чаралар Келишимдин колдонулушуна туура келип жана мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү жүргүзүүчү ишке, ишинин түрүнө жана жүргөн аймагына карата чектөөлөрдү билдирген учурда ушундай чектөөлөр коомдук кызыкчылыктарды коргоо максатында акталышы мүмкүн же мүмкүн эместигине талдоо жүргүзүү зарыл. Мында улуттук коопсуздук жана коомдук тартип түшүнүгү боюнча кабыл алынуучу, конкреттүү адамдарга карата чектөөлөр жалпы мүнөздөгү чараларды да, ошондой эле жеке чараларды да камтышы мүмкүн. Мүчө мамлекеттер улуттук коопсуздук жана коомдук тартип чараларын, ошондой эле стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарын аныктоодо дискрецияга ээ болушат.

Ошону менен катар мамлекеттик чаралар пропорционалдуу болууга тийиш, башкача айтканда, алар улуттук коопсуздукту (анын ичинде стратегиялык мааниге ээ болгон экономиканын тармактарында) жана коомдук тартипти камсыз кылуу боюнча коюлган милдеттерге жетүүгө шайкеш келип жана аларга жетүү үчүн зарыл болгон гана нерселерди карашы керек.

Bosman, Lehtonen and Castors/Braine (Case C-176/96) жана Olympique Lyonnais (Case C-325/08) иштери боюнча Европа бирлигинин Соту тарабынан пропорционалдуулук принциби колдонулган.

Келишимдин 97-беренесинин 1 жана 2-пункттарынын жоболору мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү болуп саналган кесипкөй спортсмендердин ишине улуттук мыйзамдардын жана мыйзам актыларынын деңгээлинде чектөөлөрдү колдонууга жана белгилөөгө жол бербейт, ошондой эле мыйзамдар же мыйзам алдындагы актылар менен тиешелүү чектөөлөр белгиленгендигине же болбосо тиешелүү уюмдун жергиликтүү актылары менен киргизилгендигине карабастан кесипкөй спортсмендердин жумуш берүүчүлөрү болуп саналган дене тарбия жана спорт уюмдарына тиешелүү чектөөлөрдү колдонууга тыюу салат.

Соттун Чоң коллегиясы Бирликке мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй чет өлкөлүк оюнчулардын санын чектөөчү эреже эмгекти чектөөнү (түзүлгөн эмгек келишими бузулган учурда) же ушундай оюнчулардын мелдештерге катышуусуна түздөн-түз тиешеси бар деңгээлде иштин түрүнө карата чектөөнү, ошондой эле Бирликке мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчү-кесипкөй спортсмендери менен эмгек келишимин түзүү мүмкүндүгүн билдирет деген тыянакка келди. Ушундай чектөөнү белгилөө же колдонуу Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунда тыюу салынган.

6. Соттун Чоң коллегиясы кесипкөй спортсмендердин ишине карата алардын эмгегин, алардын өздөрүнүн эмгек функциясын ишке ашырууну жөнгө салуучу ченемдерди ушул чөйрөнүн спорттук түзүүчүсүн гана аныктай турган эрежелерден ажыратуу керек деп эсептейт.

Эгерде чектөө кесипкөй спортсмендин эмгек ишмердүүлүгүн козгосо, анда ал Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунун колдонулушуна туура келет, ал эми тийиштүү чектөө спорт чөйрөсүнө гана тиешелүү болсо Бирликтин укугу ага жайылтылбайт.

Спорттук мелдештерге катышуучу жана максаты жогорку спорттук натыйжаларга жетүү жана пайда көрүү болуп саналган юридикалык жактардын (спорт түрлөрүнүн федерациялары, клубдар жана башкалар) кесипкөй спорттук иши Бирликке мүчө мамлекеттерде укуктук жөнгө салуунун өзгөчөлүктөрүнө ээ.

Аймагында кесипкөй спорттук иш жүргүзүлүп жаткан мүчө мамлекеттин жараны болуп саналбаган спортсмендердин эмгек мамилелери ошол мүчө мамлекеттин эмгек мыйзамдары менен жөнгө салынат. Бул Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктунун мааниси боюнча улуттук эмгек рыногун коргоо максатында аларга карата чектөөлөрдү колдонбоону болжолдойт.

Бирликтин укугунда мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрүнүн эркин жүрүүсү алардын кепилдиктери жана укуктары менен камсыз кылынат.

Жогоруда баяндалгандарды эске алып, Соттун Чоң коллегиясы кесипкөй спортсмендер ишке ашыруучу эмгек функциялары менен байланышкан ченемдер Бирликтин укугунун таасирине туура келет деп эсептейт.

“Чектөө” деген түшүнүк Бирликке мүчө мамлекеттердин жарандарын башка мүчө мамлекетте иш жүргүзүүгө укуктарын ишке ашырууну татаалдаштыруучу же кармоочу чараларга жайылтылышы мүмкүн.

Пропорционалдуулук талабын сактоо максатында чектөө коюлган максатка жетүүгө дал келишин жана ага жетүү үчүн зарыл болгон нерселерди гана карашын белгилөө зарыл.

Кесипкөй клубдарда чыгуучу жана улуттук спорттук мелдештерге катышууга мүмкүндүгү бар кесипкөй спортсмендердин санын чектөөгө жол берилбейт, анткени Бирликке мүчө болгон башка мамлекеттердин жарандарын, спортсмендерди иш жүргүзүлүп жаткан мамлекеттин жарандары болуп саналган спортсмендерге салыштырмалуу бирдей эмес абалга коёт.

Соттун Чоң коллегиясы мүчө мамлекеттердин улуттук мыйзамдарында мүчө мамлекеттин жарандыгынын белгиси боюнча эмгекке чектөөлөрдү белгилөөгө жол берилбестигине көңүл бурат.

7. Соттун Чоң коллегиясы Келишим менен берилген компетенциянын алкагында, мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендерди улуттук эмгек рыногун коргоо боюнча чектөөлөрдү эске албастан иш жүргүзүүгө тартуу бөлүгүндө Бирликтин ички рыногун иштетүүнүн алкагында мүчө мамлекеттердин милдеттенмелерди аткарышына мониторинг жүргүзүүнүн негизинде Комиссия тарабынан № 47 чечим кабыл алынгандыгын белгилейт.

Комиссия мүчө мамлекеттерге башка мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендер тарабынан ишке орношкон мамлекеттин дене тарбия-спорт уюмдарында (дене тарбия жана спорт уюмдарында) жүргүзүлүүчү ишине карата Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктун аткаруунун зарылдыгы жөнүндө мүчө мамлекеттерге билдирди.

№ 47 чечимге ылайык мүчө мамлекеттердин өкмөттөрү мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендерге карата мүчө мамлекеттердин мыйзамдарынын деңгээлинде да, ошондой эле дене тарбия-спорт уюмдарынын (дене тарбия жана спорт уюмдарынын) актыларынын деңгээлинде да белгиленген чектөөлөрдү жоюуга багытталган кабыл алынган чаралар жөнүндө Комиссияга маалымдады.

Келишимдин 6-беренесинин 1-пунктунун негизинде Комиссиянын чечимдери Бирликтин укугун түзөт. Евразия экономикалык комиссиясы жөнүндө жобонун (Келишимге № 1 тиркеме) 13-пунктуна ылайык Комиссиянын чечимдери ченемдик-укуктук мүнөзгө ээ, мүчө мамлекеттер үчүн милдеттүү, Бирликтин укугуна кирет жана мүчө мамлекеттердин аймактарында түздөн-түз колдонулууга тийиш.

Соттун Статутунун 39-пунктунун 1-пунктчасы Комиссиянын чечимине макул эмес мүчө мамлекетке Комиссиянын чечиминин же анын айрым жоболорунун Келишимге, Бирликтин алкагында эл аралык келишимдерге жана (же) Бирликтин органдарынын чечимдерине шайкеш келишин текшерүү жөнүндө арызы менен Сотко кайрылуу укугун берет.

Аталып кеткен укуктук ченемдерге системалуу түшүнүк берүү мүчө мамлекеттердин Комиссиянын чечимдерин аткаруу милдети жөнүндө, ал эми алар менен макул болбогон учурда ушул чечимдерге Бирликтин укугу менен белгиленген тартипте даттануу укугу жөнүндө тыянак чыгарууга мүмкүндүк берет. Мыйзамдуу күчүнө кирген жана белгиленген тартипте талашып-тартылбаган чечимдерди аткарбоо Келишим менен макулдашылбайт.

Келишимдин 3-беренесине ылайык мүчө мамлекеттер анын функцияларын Бирлик аткарышы үчүн жагымдуу шарттарды түзөт жана Бирликтин максаттарына жетүүсүнө коркунуч туудурууга жөндөмдүү чаралардан карманат, алардын катарына Келишимдин 4-беренесинин негизинде Бирликтин алкагында эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун түзүүгө умтулуу кирет.

Вена конвенциясынын 26-беренесине ылайык ар бир колдонулуучу келишим анын катышуучулары үчүн милдеттүү жана алар аны ак ниеттүү аткарууга тийиш (*pactasuntservanda* принциби).

Мындай жагдайда мүчө мамлекеттердин ишке орношкон мамлекеттин дене тарбия жана спорт уюмдарында мүчө мамлекеттердин эмгектенүүчүлөрү болуп саналган кесипкөй спортсмендер жүргүзүүчү ишке карата Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктун мүчө мамлекеттердин колдонбошу Бирликтин алкагында эмгек ресурстарынын бирдиктүү рыногун түзүү максаттарына жетүүгө тоскоолдук кылуучу кедерги болуп саналат.

Жогоруда баяндалгандарды эске алып, мүчө мамлекеттер Бирликтин укугу жана улуттук мыйзамдардын актылары карама-каршы келген учурда, анын ичинде Келишимдин 97-беренесинин 2-пунктуна ылайык келбеген кесипкөй спортсмендердин ишине чектөөлөрдү колдонуу маселеси боюнча карама-каршылыктар болгон учурда Бирликтин укугунун жоболорун жетекчиликке алуу зарыл.

Тыянак

Келишимдин 97-беренесинин 2-пункту тикелей таасир этүү ченеми болуп саналат жана түздөн-түз колдонулууга тийиш.

Мүчө мамлекеттердин мыйзамдарында жана дене тарбия жана спорт уюмдарынын жергиликтүү актыларында Бирликке мүчө мамлекеттердин жарандары болуп саналган кесипкөй спортсмендер жүргүзүүчү ишке, ишинин түрүнө жана жүргөн аймагына карата учурдагы сандык чектөөлөрдү белгилөөгө жана колдонууга жол берилбейт.

IV. Корутунду жоболор

Ушул Консультативдик корутундунун көчүрмөсү арыз ээсине жөнөтүлсүн.

Консультативдик корутунду Соттун расмий интернет-сайтына жайгаштырылсын.

Төрагалык кылган
баяндамачы-судья
Судьялар

Ж.Н. Баишев
А.М. Ажибраимова
Э.В. Айриян
Д.Г. Колос
Т.Н. Нешатаева
В.Х. Сейтимова
Г.А. Скрипкина
А.Э. Туманян
А.А. Федорцов
К.Л. Чайка